

A HAJNALI FÖLRIADÁSOK

tested körvonalaiiba burkolózva a fotel mélyére süpped
 hült helyeden ül mereven egyelőre ő sem mondhat többet
 tapogatózol *előre* kacsatjaid közé ragadva
 nyomot hagysz ahogy egyre beljebb hatolsz magadba
 évmilliónként mozdulsz egy tapodtat
 ma te játszod az ügyeletes halottat
 micsoda társaság mi van itt születés- vagy névnap
 betoppansz váratlanul hova sohasem hívnak
 életedben minden ajtó megnyílt neked most mégis kint vagy
 a legbelső szobában valamikor égve felejtetted a villanyt
 utolsó leheleted megcsap emészti magát a szemét
 rosszul emlékeztél itt a villany sem ég
 tágra nyílt szemedbe lógó egy szál csupasz dróton
 leereszknednek hozzád mennyezetig ragadnak a pókok
 félrehajtod a függönyt isten háta mögül leskelődöl
 egy hang túje tarkón szúr *menj anyádba kezd elölről*
 szedegeted úton-útfélen elhullajtott morzsáidat
 a sötétség pánikjában senki se szól rád *ki vagy?*
 rettegve közelítesz tükörhöz gáztűzhelyhez
 minden dolgok mögött lapuló árnyékokat sejtész
 friss újságokkal letakart ürülék kövül a sarokban
 körülöttes mélyen alvók torkából dől a dohszag
 utánad szólnak *hová mész? rosszul vagy? mi lett?*
 nem válaszolsz villanyt gyújtasz vizet iszol vízelisz

Sławomir Mrozek

A DICSŐSÉG ÁRA

Mihályi Zsuzsa fordítása

Sok neves kalóz élt a Karib-tengeren, de Morgan kapitány volt a leghíresebb közöttük. Egészen addig, amíg Pedro Canibal kapitány dicsősége el nem homályosította hírnevét. Versenyre keltek a leghíresebb kalóz címéért. Az lehet méltó rá, aki vakmerőbb, kegyetlenebb, rettentőbb tetteket követ el, mint a másik.

Morgan kapitány az éj leple alatt belopózott a bevehetetlen Santa Rita La Mayor erődbe, foglyul ejtette a parancsnokot, és még pirkadat előtt hazatért. Pedro Canibal viszont pontban déli tizenkettőkor elrabolta az alkirályt, és még a várost is fölgújtotta.

Morgan kapitány megcsákyázta az Azucena nevű szkúnert, és fölakasztotta az egész legénységet. Pedro Canibal erre nemcsak hogy lemészárolta a Margarita nevű fregatt egész legénységét, de még puskaport is tömött a hajó kedvenc kabalaállatába, egy papagájba, gyutacsot nyomott bele, meggyújtotta és kiengedte a madarat a kalitkából. Röptében robbant föl a papagáj, pedig már azt hitte, túl van a veszélyen. Morgan kapitány nem tűrte sokáig a megaláztatást. Személyesen erőszakolta meg Toledo érseket, aki éppen a tengerentúli missziónál tett látogatást. Pedro Canibal erre megsütötte és megette az érseki titkárt, miután csörgőkigyó mérgeben pácolta egy darabig az amazóniai emberevők receptje szerint. A közvélemény megoszlott a két kapitány tekintetében, és továbbra sem sikerült legyőzniük egymást.

Híre ment akkoriban, hogy Európába hajózik egy hétárbocos galeon, rakománya tízmillió aranydukát és kilencvenkilenc kiskorú szűz leány, a legjobb családok sarjai, akiket a legkiválóbb spanyol kolostorokba küldtek. A két kapitány egyszerre indult útnak, hogy elragadja a különösen nagy értékű zsákmányt. Mindketten meg akarták előzni a másikat, hogy egyszer s mindenkorra a maguk javára döntsék el a legdicsőbb kalóz címéért folyó versenyt.

Amikor Pedro Canibal a galeon fedélzetére lépett, biztos volt a győzelemben. Bár az úton ellenszél fújt, sehol sem látta Morgant, az aranyat a helyén találta, a szüzek érintetlennek bizonyultak. Amikor azonban számolni kezdett, kiderült, hogy hiányzik egy dukát és egy szűz. A kapitány kajütjének ajtaján pedig törrel vésett feliratot talált:

A TÖBBIT TARTSA MEG

Pedro Canibal nem élte túl ezt a szégyent. Közönséges neve ellenére úriember volt. Így hát Morgan kapitány lett a legdicsőbb kalóz, bár csak egy aranydukátot és egy szűzet zsákmányolt, akiről amúgy is mindenfélét beszéltek.

AZ ÁTVÁLTOZÁS

Mihályi Zsuzsa fordítása

Az a Kafka azt hitte, hogy az is valami, ami vele történt. Franz Kafkára gondolok, az irodalmárra, aki rovarrá változott, és ezt megírta egyik művében. Nagy kunszt, mindenki át tud változni valami undorítóvá, de ezzel még nem kéne dicsekedni. Én például egyszer hüllő lettem, de eszembe nem jutott, hogy ezt meg is írjam. Most már bánom, mert Kafka híres lett, én meg...

Sokkal nehezebb visszaváltozni emberré. Elmesélem, milyen nehéz, bár kötve hiszem, hogy ettől híres lennék. Nincs igazság a földön.

Szóval hüllő voltam, talán nem egészen olyan, mint amilyeneket a hivatalos állathatározókban leírnak, de hüllő voltam, az biztos. Mit ne mondjak, farkam is volt, nem beszélve más apróságokról a testemen. Két méter hosszú voltam, gerinces és pikkelyes. Csak azért említem a farkamat, mert attól szabadultam meg a legnehezebben. Előlről

már egész emberi formám volt, de hátulról és oldalról – még mindig hüllőszerűen néztem ki.

Nemcsak erkölcsileg volt aggályos a fark, számos gyakorlati kellemetlenséget is okozott. Nem tudtam rendesen becsukni magam után az ajtót, csak ha szembefordultam vele, valahányszor átmentem az úttesten, attól tartottam, hogy egy autó ráhajt a farkamra, a tömegben meg minduntalan rálépett valaki. De leginkább lélekben szenvedtem, hiszen a farkam volt az utolsó akadály a teljes emberré válás útján. És csöppet sem tett boldoggá, hogy az állatkertben megértőn pislogtak rám a krokodilok.

Mit csináljak? Beláttam, hogy a magam erejéből nem tudok megszabadulni a farkamtól, ezért szakértőkhöz fordultam. Először olyanokhoz, akik szerint a lelkünkön múlik, emberek vagyunk-e. Ha van lelke – ember vagy. Ha nincs – akkor hüllő, vagy legjobb esetben tehén. Elismerték, hogy voltaképpen van lelkem, de csökevényes. Egy ideig fejlesztették, de szemlátomást túlzásba vitték, mert bár a fark meg sem rezdült, angyalszárnyak jelentek meg rajtam. A farkkal együtt még lehangolóbb látvány volt, mint azelőtt, így hát lemondtam erről a gyógymódról.

Szerencsére nem élünk a középkorban, van világi lehetőség. A hüllő állítólag a szellemi kultúrának köszönhetően vált emberré, minden metafizika nélkül. Előfizettem néhány irodalmi folyóiratra, és naponta mértem a farkamat, nem lett-e rövidebb. Mindössze annyit értem el, hogy spirál alakban csavarodni kezdett. Egyszerű, becsületes fark helyett maradt a hüllőfarkam, csak dugóhúzó alakú lett.

Világossá vált, hogy a kultúra sem jelent megoldást. De mire való a társadalomelmélet? Az ember attól ember, hogy mások között él, vagyis társadalomban, együttműködik, tevékenykedik. De van-e társadalmibb és nyilvánosabb tevékenység, mint a politika? Politikai pártot alapítottam, és az élére álltam. A farkam maradt, amilyen volt, viszont ormányom is nőtt. Visszavonultam a politikától.

Keserű kétségbeesésemben megint elmentem az állatkertbe, hogy még egyszer végiggondoljam a helyzetet. Hétköznap volt, látogató alig, viszonylagos magányra számíthattam. Odajött az őr, egyik lábáról a másikra állt, oldalra tolta egyensapkját, a fejét vakargatta, és engem nézett.

– Maga ide tartozik? – kérdezte végül, aztán a ketrecre mutatva hozzátette: – Vagy oda?

– Én? Csak egy perc, épp erre sétáltam... Köszönöm, már megyek is.

És otthagytam az állatkertet.

Azóta úgy érzem, Kafka eltitkolt valamit, nem mondott el mindent. Ha rovarrá változott, akkor már előbb kellett, hogy legyen valamije, csáp vagy tapogató, mindenestre valami rovartartozék. És azt sem hiszem, hogy tökéletesen rovarrá változott, legalább egy emberi kezének kellett maradnia, amivel leírta az esetet. Az ember nem juthat el oda, ahonnan nem indult el, és fordítva. Mindig van valami az elején a végéből, függetlenül attól, melyik az eleje és melyik a vége.

Szerintem a krokodilok jólneveltebbek, mint az emberek. Ők csak néznek, nem tesznek föl kérdéseket.

IGAZSÁG

Mihályi Zsuzsa fordítása

Nowosádecki, Majer meg én elmentünk a volt Főnökünkhöz. Gatyában üldögélt, égett a tűz a kályhájában, pedig forró nyarunk volt.

– Miben segíthetek? – kérdezte.

– Küldöttségben járunk.

– Nem érek rá.

– A társadalom nevében jöttünk.

– Én is a társadalom nevében munkálkodom.

– A tüzelés privát feladat.

– Attól függ – mondta ő, és bedobott a kályhába egy köteg aktát. Egész halom feküdt belőle a padlón, valamennyin pecsét: „Szigorúan bizalmas.”

– Maga itt ül magánemberként levetkőzve, mi viszont közügyben járunk el.

– Társadalmi ügyben – pontosította Majer.

– Nemzeti ügyben – tettem hozzá.

– Akkor parancsoljanak.

– Azért jöttünk, hogy fölakasszuk a Főnök urat.

– Tévedés, nem vagyok már Főnök. Akasztási ügyekben forduljanak, kérem, a helyettesemhez.

– Igaza van – mondta Nowosádecki Majernek. – Miért szólítod még mindig Főnöknek?

– Így szoktam meg. Azt akartam mondani: azért jöttünk, hogy fölakasszunk, te disznó.

– Így van, eleget gyötörtél bennünket.

– Te, a Pártod meg a Kormányod.

– Most vége a hatalmadnak.

– Űtött az igazságnak...

Majer elharapta a szót. Valószínűleg azt akarta mondani: „igazság órája”, de nem fejezte be. A papírhalmot nézegette a padlón, pontosabban egy kézzel írott lapot, ami a kupac tetején feküdt.

– Micsoda hőség van itt – szólalt meg újból, de már más hangon. – Levehetem a zakómat?

– Csak tessék – egyezett bele a házigazda. Aztán fogta a papírt a halom tetején, és bedobta a tűzbe. Majer megkönnyebbülten sóhajtott föl.

– Ezt is el lehetne égetni? – vetette föl Nowosádecki, és kihúzott a halomból egy sűrűn teleírt ívet.

– Hát persze.

Nowosádecki letörölte homlokáról a verítéket. A zakóját már korábban – engedélyt sem kérve – levetette.

– Hát maga? – fordult hozzám a házigazda.

Levettem a zakómat, és munkához láttam. Végül megtaláltam, amit kerestem:

egy régi följelentésem volt, Majerről és Nowosądeckiről írtam. Amíg égett, Nowosądecki a mennyezetet bámulta, Majer a padlót nézte.

- A nadrágjukat nem akarják levetni?
- Nem, már megyünk is, nem akarunk zavarni.

Együtt távoztunk. Csak az utcán váltunk szét, szó nélkül. Más-más irányban indultunk, de szimmetrikusan.

FEKETEPIAC

Mihályi Zsuzsa fordítása

Olyan negyedbe tévedtem, ahol a szűk utcákból időnként gyanús alakok lépnek elő, különféle tranzakciókkal kecsgetetik a járókelőket. Többnyire ékszert ajánlgatnak, ami később hamisnak bizonyul.

Egy hasonló figura integetett a kapualjból.

- Pszt, akar egy rabszolgát?

Gondolkodóba ejtett a dolog. A rabszolga-kereskedelem törvényellenes, de jól jöhet még egy rabszolga.

- Attól függ, előbb megnézném az árut.

- De hisz látja.

- Nem értem.

- Én vagyok az eladó rabszolga.

- Akkor a gazdájával szeretnék beszélni.

- Lehetetlen.

- Miért?

- Mint kommunista állampolgár, állami tulajdonban voltam, de az már megszűnt, így gazdátlan maradtam.

- De ha nincs gazdája, akkor nem lehet rabszolga. Ön szabad ember.

Sírva fakadt.

- Miért emlékeztet a balsorsomra? – kiáltott rám. – Visz vagy nem visz, csak ne gyötörjön már.

- Hogyhogy, nem vágyik a szabadságra?

Letörölte a könnyeit.

- Aki szabad, annak dolgozni kell, kedves uram. Az pedig nem volna méltó hozzám.

Továbbmentem, elhárítottam az ajánlatot. A rabszolgaság immorális, én pedig mélyen erkölcsös ember vagyok.

Egyébként sem szeretek demoralizált személyzetet alkalmazni.

A KOMMANDÓ

Pálfalvi Lajos fordítása

- Mozgósítanunk kell a tartalékosokat – közölte a főparancsnok a vezérkari főnökkel.
- Nincs már egy darab tartalékos se – felelte ez utóbbi.
- És mire valók a katonai temetők?
- Az elesettek nem hadra foghatók. Áthelyezést nyertek az örök nyugalom állapotába.
- Burokrácia. Csak nem akarja bebeszélni nekem, hogy oly sok százezer elesett katona között nem találnánk legalább pár százat, aki szeretne tovább szolgálni? Az igazi katona még a halála után is a hazáját szolgálja.
- Értettem! De még ezért a pár százért sem tehetünk túl sok mindent. Alkalmatlanok a további katonai szolgálatra.
- Belátom, hogy maga a harckészültség még nem tesz senkit alkalmassá a szolgálatra. De én azokra gondoltam, akik a hajlandóság mellett megfelelő kiképzést is kaptak ahhoz, hogy hadra foghatók legyenek. Pár száz posztumusz önkéntes között nyilván talál tíz-húsz olyan katonát, aki nemcsak elszánt, hanem megfelelő kiképzést is kapott.
- Milyen kiképzést, marsall úr? Még sose hallottam ilyen kiképzésről.
- Mert a katonai doktrínánk mind ez idáig figyelmen kívül hagyta ezt a területet. Minden temetőben vannak vámpírok, így a katonai temetőkben is kell lenniük. Ugyanakkor nem terjesztettük ki rájuk az összeírást, nem vettük őket nyilvántartásba, bűnös hanyagság ez a hadsereg részéről. Civilben fecsérelik a szolgálati idejüket az állomány vámpírjai.
- Mi a parancs, marsall úr?
- Különleges osztagot szervezünk, ez lesz a Vampire Commando. A vámpírok természetfeletti operációs készségeinek köszönhetően az osztag végrehajt egy olyan feladatot, amire a hagyományos fegyverzetű nem hagyományos osztagok képtelenek: behatol az ellenség vezérkarába, és vámpírizálja a legmagasabb rangú parancsnokokat. Tudvalevő, hogy a vámpírizált marsall vagy tábornok maga is vámpír lesz, és vámpírizálja legszűkebb környezetét, azaz e neki közvetlenül alárendelt személyi állományt. Ezt követően a dandárparancsnokok vámpírizálják az ezredeseket, ez utóbbiak az őrnagyokat és a századosokat, majd a járvány eléri a főhadnagyokat és az altiszti kart s végül a közlegények tömegeit. Így az ellenség egész hadserege maradéktalanul kivérzik, anélkül hogy egyetlen lövést is leadnánk.
- Tekintettel a helyzet komolyságára, maga a vezérkari főnök kezdte szervezni a Vampire Commandót. Felkereste a katonai temetőket, hogy kiépítse a megfelelő kapcsolatokat és megkezdje a sorozást. De a kapcsolatfelvételi kísérletek nem jártak eredménnyel. Végül aztán rájöttek, mi lehet a kudarc oka.
- Minél magasabb rangú egy tiszt, annál előrehaladottabb korban van, tehát egyre aszottabb, a vámpírok pedig, még a hadsereg kötelékén belül is, könnyebben szót értenek a pirosposztság személyekkel, mint a magas rangú, de sápatag tisztekkel. Ezért egyre alacsonyabb rangfokozatú tiszteket küldtek, s végül egy fiatal, de rendkívül pirosposztság zászlósra bízta a missziót, és ő sikerrel is járt.

A vezérkari főnök jelentkezett a főparancsnoknál.

– A feladatot végrehajtottuk – jelentette. – A Vampire Commando harcra kész.

– Nagyon jó, foglaljon helyet.

A vezérkari főnök leült egy székre a főparancsnok íróasztala előtt.

– Létszám? Milyen az osztag harci szelleme?

– Megjárja – felelte a vezérkari főnök, és közelebb húzta a székét az íróasztalhoz.

– Mi az, hogy megjárja, a lehető legjobbnak kell lennie. Vagy talán nem a mi hazafiúi érzelmű vámpír katonáinkat fogta hadra?

– Dehogynem, azokat... – helyeselt a vezérkari főnök, és még közelebb húzódott.

– Akkor mi a baj a harci szellemmel? Magát is beleértve, olyan kedélytelennek látszik.

– Mert... – kezdte a vezérkari főnök, de félbeszakította.

– Micsoda? És mit bámul így rám?

Válasz helyett a vezérkari főnök felhúzta a felső ajkát, kivillant két hatalmas fehér szemfoga. Felugrott a főparancsnok.

– Mit jelentsen ez!

– Nem tehetek róla, marsall úr, már az egész hadseregünket kiszipolyozták. Rangsorban alul kezdődött, annál a zászlósnál, aztán ment egyre feljebb, végül engem is elért. Azt kérdezi, milyen a harci szellem. Milyen lenne, ha az állomány kénytelen egyre feljebb szipolyozni, és egyre nehezebben talál a fogára valót. A főparancsnok úr maradt a legvégére. Most kénytelen vagyok belemarni önbe, noha ez cseppet sincs inyemre. Ön mint a rangban legmagasabb személy, egyszerűen reménytelen, vészesen vérszegény, de nincs más kiút.

Befejezvéen kitátotta a száját, és harckészültségbe helyezte az agyaráit.

– Árulás – kiáltott a főparancsnok. – Az ellenséget kellett volna megtámadnotok, nem a saját előljáróitokat!

A vezérkari főnök összébb vonta állkapcsát, de csak annyira, hogy magyarázatot adhasson.

– Ön elfeledkezett valamiről: béke van, nem viselünk hadat senkivel. Mi más lehetnének?

És belemélyesztette szemfogait a főparancsnok torkába.

KÉSEI VENDÉG

Pálfalvi Lajos fordítása

Vége volt már a bankettnek. Túl fáradt voltam ahhoz, hogy optikailag koordinálni tudjam az óramutatókat, de az ablakon túl derengő szürkületből és a kertből hallatszó madárcsicsergésből ítélve hajnalfelé járhatunk. Négykézláb közeledtem a ruhatár felé, amikor belépett valaki a díszterembe, aki nemcsak hogy kétlábú volt, de kifejezetten frissnek látszott, arca piros volt, a tekintete épeszű.

– Hát maga még itt van? – csodálkoztam a parkettán balanszírozva.
– Mi az, hogy még? Csak most jöttem. Korábban nem engedtek be, mert nem kaptam meghívót.

– Jó lesz, ha vigyáz, rálépett N. grófra.

– Micsoda? N. gróf is itt van? Bemutatna neki?

– Szívesen, N. gróf... Attól tartok, nem ismerjük egymást.

A jövevény elárulta semmitmondó nevét, és megszorította N. gróf lábát, mert ez utóbbi kezét majonéz borította.

– Micsoda megtiszteltetés! Keresztes hadjáratok, tizenharmadik század. Lehet, hogy P. herceg is eljött?

– Éjfél előtt láttam, a mellékhelyiségbe ment. Attól tartok, még nem tért vissza.

– Nem tesz semmit, megvárom. És R. professzor?

– Az, aki mindig a kozmoszal van elfoglalva?

– Igen! Zseniális tudós! Csak Kopernikuszhoz mérhető.

– Persze hogy itt van. Valahol az asztal alatt. Benézünk hozzá?

– Nem merném háborgatni az asztal alatt, inkább leülnék ide.

Leült. Úgy nézett ki az asztal, mint mindig ebben az időszakban, ilyen körülmények között, de ő mintha észre se venné ezt.

– Milyen előkelő itt minden... Először vagyok ilyen elit társaságban. És az a hölgy, aki az asztalon fekszik, ő kicsoda?

– Zaza Rospor, a filmsztár.

– Ismerem, hát hogyan ismerném! Csak nem ismertem föl rögtön, mert a tortába, talán csokoládétortába ejtette az arcát... Nem fázik?

– De bizony, meglehet.

– Akkor miért vetkőzött le?

– Mert korábban melege volt. Iszik valamit?

– Hát, ha lehet...

Néhány pohárból összeöntötte a maradékot, és megitta.

– Mi ez?

– Pezsgő!

– Isteni! Már megy is? – csodálkozott, amikor észrevette, hogy mind a négy végtagommal útnak indulok.

– Igen, ideje már, épp egy új regényen dolgozom.

– Értem, maga világhírű író.

– Na, azért ne túlozzunk. Habár ezt-azt megírt az ember.

– De szeretnék legalább művész lenni... Megengedi, hogy üldögéljek még itt egy kicsit?

– Parancsoljon, ne zavartassa magát.

Szeretem a parvenüket, van valami frissesség a szemléletükben, ami nemritkán hiányzik belőlünk, az elitből.

Ezt követően már incidensek nélkül másztam a kijáratához.